

N:o 20.

Af Herr Grafström: Om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning rörande behöfligheten af förändrad lagstiftning angående äktenskaps-skilnad.

Vid föregående riksdag hade jag äran väcka följande motion:

När i 1734 års lag, i Giftermålsbalkens 13 kap. 4 §, stadgas, att skilsmessa i äktenskap kan ega rum, när den ena maken öfvergifver och förlöper den andra af ondska och motvilja och far utrikes, i det uppsåt att ej mera blifva och bo med densamma, tänkte sig väl icke lagstiftaren, att genom detta stadgande skulle öppnas dörren till en så lätt skilsmessa, som på senare tider så allmänt egt rum. Uppenbarligen ligger i lagstadgandet den mening att, när den ena maken rymt bort utomlands för att ej mer återkomma, den andra skulle kunna lösas från den äktenskapliga förbindelsen. Det är dock allmänt känt, att det ofta tillgår så, att, när misshällighet mellan makar uppstått, en öfverenskommelse uppgöres, hvarigenom den ene reser utom rikets gräns, t. ex. till Köpenhamn, och derifrån tillskrifver den andra en förklaring, till ordalydelsen öfverensstämmande med det anförda lagstadgandet, hvarpå denna skrifvelse uppvisas för domstolen, som då dömer till skilsmessa, hvarefter både den make, som qvarstannat hemma, och den, som rest bort, men genast återvänder, äro oförhindrade att hvar på sitt håll genast ingå nya förbindelser, som kanske åter lika lättvindigt upplösas. Att en sådan advokatorisk användning af lagens bokstaf, med ett fullkomligt bortseende från lagens anda, kunnat så länge få ega rum, härleder sig naturligen deraf, att i ett mål, der båda parterna varit ense om underrättens utslag, aldrig ifrågakommit något vad till öfverrätt, hvilken helt säkert skulle mången gång hafva upphäft underrättens dom. Utom ett gäckeri

med det allmänna rättsmedvetandet, innebär en sådan lagtolkning en mannamån för den bemedlade gent emot den fattige. Den, som ej kan företaga en sådan köpenhamnsresa, som nyss omtalades, men vill upplösa en olycklig äktenskapsförbindelse, måste underkasta sig åtskilliga förödmjukelser, från hvilka den andre är befriad. Han har bland annat att inställa sig hos pastor och kyrkoråd, för att erhålla de föreskrifna tvenne varningarne.

Äfven mot dessa synes mig, att åskilligt med skäl kan anmärkas. Sedan varningarne erhållits, skiljas makarne af domstolen till säng och säte på ett år och derefter, om de så åstunda, vanligast af Kongl. Maj:t för alltid. Nu kunna omständigheterna mången gång vara sådana, att både pastor och kyrkoråd väl inse fördelen för de olyckliga makarne att någon tid lefva åtskils, men de äro dock förpligtade att varna derefter, emedan en sådan skilsmessa för en tid är det första steget till äktenskapets fullkomliga upplösning. Jag har mången gång i min tjenstgöring, då jag haft att varna äkta par, af hvilka t. ex. mannen varit en drinkare, som på det mest tyranniska sätt handterat sin arbetsamma hustru, ej vetat huru jag skulle lägga mina ord. Jag har å ena sidan tydligen insett olämpligheten, ja orättvisan, af att en sådan man skulle hafva rätt att fortfarande ligga sin stråfsamma hustru till last och för sin utsväfning använda hennes mödosamt förvärfvade dagspenning, och således känt mig manad att förorda åtskilnad till säng och säte för en tid, men jag har å andra sidan känt min pligt som kristen prest att icke uppgifva allt hopp om förbättring, och således oviljan för att tillstyrka något, som dock skulle leda till äktenskapets upplösning. Det har då förefallit mig, som borde dessa varningar, eller åtminstone den inför kyrkorådet, afgifvas efter sedan det är, under hvilket domstolen dömt till skilnad i säng och säte, gått till ända, och just när makarne stodo i begrepp att hos Kongl. Maj:t begära fullständig skilsmessa. Sammanboendets olägenheter voro då undanröjda, och varningen hade endast att röra sig kring den mot Guds ord stridande åstundan att bryta heligt ingångna förbindelser för att ingå nya. Derigenom vunnes också den fördelen, att domstolen vore nödsakad att *utreda* förhållandet, innan dom till skilnad till säng och säte fälles, hvilket måhända ej alltid eger rum. Det kan nemligen af lagens stadgande i Giftermålsbalkens 14 kap. 1 § framgå, att en sådan utredning vore inbegripen i kyrkorådets förhandling vid varningens afgifvande. Det är dock att märka, att vid detta tillfälle inga vittnen höras, utan att varningen afgifves endast på grund af de oeniga makarnes egna uppgifter.

Det synes mig ock, att en lucka i lagen finnes med afseende på

bestämmandet af hvilken myndighet skall utfärda skiljobref, när fråga uppstår att upplösa borgerliga äktenskap eller äktenskap, ingångna inför främmande trosbekännares prester. Att denna myndighet icke då kan vara den svenska kyrkans konsistorier synes själfklart.

Huruvida med den uppfattning, som synes tillhöra våra dagar, att betrakta äktenskapet mera såsom en borgerlig angelägenhet än såsom en kyrklig, det ens kan anses lämpligt, att konsistorierna fortfarande utfärda några skiljobref alls, kan också sättas i fråga. På deras svaga protester fästes i allmänhet ej något afseende, men genom sitt handhavande af denna angelägenhet sätta de så att säga kyrkans helgd på förhållanden, som väl från borgerlig synpunkt kunna anses nödvändiga, men ej från kyrklig synpunkt kunna gillas.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, vågar jag föreslå,

det Riksdagen ville besluta en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t, innehållande, det Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunniga personer låta utreda, huruvida ändring i gällande lagar om äktenskapsskilnad kan anses vara af behovet påkallad, och att Kongl. Maj:t i sådant fall nådigst ville till Riksdagen afgifva förslag om sådan ändring.

Då denna motion icke vid föregående riksdag kom under Lag-Utskottets behandling, vågar jag nu förnya densamma och vördsamt anhålla om remiss till Lag-Utskottet.

Stockholm den 28 Januari 1879.

Frith. Grafström.